

Het jaar 2014 is bijna voorbij. Het was een mooi jaar voor Adviesbureau E.C.O. Logisch. Trots zijn we dat het team dit jaar is uitgebreid met twee nieuwe collega's. Er is veel gebeurd en er wordt vooral door iedereen heel hard gewerkt.

Als team willen we u bedanken voor het vertrouwen dat u in ons heeft gesteld. Via deze weg willen wij u fijne feestdagen wensen en een gelukkig 2015 waarin wij hopen u nog vaak van dienst te mogen zijn.

Tevens maken wij van deze mogelijkheid gebruik om u te informeren dat wij vanaf 25 december 2014 tot en met 2 januari 2015 gesloten zijn. Vanaf 5 januari 2015 staat wij weer vol energie voor u klaar!

In deze editie:

BBC - Zambia
eDNA Waterspitsmuis
Een dag uit het leven van een ecooloog
Kort nieuws

BBC - Zambia

Jeroen Koorevaar heeft in 2012 en 2014 de rol van wetenschappelijk adviseur vervuld bij het maken van de TV opnamen door de BBC. De opnamen die in 2012 zijn gemaakt door BBC One zijn verwerkt in [aflevering 6 \(Parenthood\)](#) van de serie Life Story.

De spectaculaire beelden van een vorkstaartdrongo die een Afrikaanse koekoek groot brengt, zijn onder zijn begeleiding opgenomen. Deze typische 'David Attenborough' natuurserie is afgelopen maanden ook in Nederland te zien geweest op BBC One.

De opnamen die in 2014 zijn gemaakt met BBC Two zullen naar verwachting het laatste kwartaal van 2015 worden uitgezonden.

eDNA waterspitsmuis

Op dit moment wordt gewerkt aan de ontwikkeling van een nieuwe onderzoeksmethode voor de waterspitsmuis; environmental DNA (eDNA). Deze nieuwe methode verlaagt de benodigde onderzoekskosten al snel van enkele duizenden naar slechts enkele honderden euro's.

Afgelopen seizoen zijn vergelijkende studies uitgevoerd, waarbij zowel watermonsters zijn geanalyseerd als gangbaar onderzoek met inloopvallen is uitgevoerd. Op meerdere locaties is hierbij de waterspitsmuis enkel via DNA aangetoond en niet gevangen. Deze nieuwe methode lijkt daardoor betrouwbaarder dan gangbaar onderzoek.

De knelpunten lijken nu vooral te bestaan uit het interpreteren van de data. Er kunnen (nog) geen conclusies worden getrokken betreffende de dichtheid van voorkomen bij een positief resultaat. Ook kan er in geval van negatief resultaat geen betrouwbare uitspraak worden gedaan over het al dan niet afwezig zijn van de soort. Hiervoor dient de methode nog nader getest en geperfectioneerd te worden.

Voor meer informatie over deze methode kunt u terecht op [onze website](#).

Een dag uit het leven van..

“Hey, jij bent toch ecooloog? Wat doe je dan eigenlijk voor werk?” Een veel gestelde vraag op feesten en partijen. Meestal kort beantwoord met een zin als “het in beeld brengen van beschermde natuur om zo advies te kunnen geven omtrent de Flora- en faunawet en Natuurbeschermingswet”. De werkelijkheid is echter wat uitgebreider. Om een beter beeld te kunnen geven van het leven van een ecooloog gaan we een dagje, of beter gezegd nachtje, over de schouder meekijken bij een ecooloog van Adviesbureau E.C.O. Logisch.

Het is 19 juni acht uur 's avonds als ik met mijn collega over de snelweg rij richting een ver oord waar ik, voordat ik een aanvraag kreeg om hier inventarisaties uit te voeren, nog nooit van had gehoord. De radio staat aan en de nieuwslezer vertelt over zaken die zich ergens in de wereld afspelen. Het komt niet aan. Het hoofd zit te vol met gedachten over opdrachten en waarnemingen van de afgelopen dagen.

Het broedseizoen, het vleermuisseizoen, het reptielen- en amfibieënseizoen kortom het actieve seizoen is in volle glorie bezig en de ecooloog doet mee. Dit is de tijd dat het allemaal moet gebeuren. Afgelopen week hadden we 7 dagen mooi weer. Dat betekent voor de doorsnee mens terrasje pakken of lekker laat buiten zitten in de tuin. Voor de ecooloog betekent het uren maken. Vooral voor vleermuiswerk geldt dat dit onder gunstige weersomstandigheden moet gebeuren. En als het regent dan ben je vrij? Helaas. De rugstreeppad vindt het heerlijk om in een beetje nat weer te roepen. Dus die kunnen we dan mooi inventariseren. En er is nog zat rapportage werk.

Uitvliegers en een powernap

We komen aan op een boerderij met een mooi stuk land erom met een kleine boomgaard. Hier komt binnenkort een autoweg. Maar nu is het nog een heerlijk rustig gebiedje omgeven door groen. We melden ons bij de boerin die haar honden terugroept. Ik voel me meteen een stuk meer welkom. Ik hou van dieren, maar voor loslopende honden op een erf maak ik graag een uitzondering. Het is al bijna donker dus we moeten aan de bak. De batdetectors worden uit de tas gehaald en de zaklampjes gaan de broekzak in. Ik situeer mezelf aan de voorzijde van de boerderij. Hier zijn wat gevelplaten aanwezig en zitten kieren tussen de stenen en het houtwerk. Kat in het bakkie, daar moeten haast wel vleermuizen zitten. Mijn collega neemt het gedeelte aan de achterzijde voor zijn rekening. Al gauw miegelt het van de gewone dwergvleermuizen in de boomgaard. Ik heb ze niet zien uitvliegen maar ze kunnen niet ver hier vandaan zitten. Zo snel na zonsopgang moet de verblijfplaats wel in de buurt

zijn. Ik loop tegen de richting in waar ik de vleermuizen vandaan zie komen. En daar staat mijn collega ook al. 'Ik heb al 10 uitvliegers' zegt 'ie. Ik kies ook altijd de verkeerde kant.

Na het avondbezoek op de boerderij knallen we de verlaten snelweg op, op weg naar locatie twee voor een ochtendronde vleermuizen. Rijkswaterstaat heeft helaas ook door dat er aanzienlijk minder verkeer is 's nachts en plant alle wegwerkzaamheden als het even kan dan ook 's nachts. Als je denkt dat je 130 op de Nederlandse snelweg kan, kom je bedrogen uit. 90 als het meezit, 70 als het tegen zit. Kilometers aan oranje pionnetjes en werklui. Maar eindelijk komen we aan op de tweede locatie. Het is 01:30. We hebben zowaar nog tijd voor een powernapje.

Beslagen ramen

Ik schrik wakker van een onbekende wekker. Naast mij schrikt eveneens een ecooloog wakker. Ik veeg met mijn mouw over het beslagen autoraampje en ik zie de maan verschijnen. Na een lange gaap en wat beduusd in het rondkijkend komen we tot de conclusie dat we aan de bak moeten. Maar eerst een bakkie aanmaakkoffie. Het is misschien geen cappuccino op het San Marco plein, maar het is dan ook uit pure noodzaak geboren. We staren wat voor ons uit en proberen ons lichaam uit te leggen dat het toch echt in beweging moet komen.

Ondanks hevig protest en wat geknak in de botten hier en daar staan we weer vol goede moed klaar om te inventariseren. Maar buiten is het stil. En het blijft stil. Totdat aan de horizon het licht van de opkomende zon is te zien en de merels om ons heen ontwaken en vinden dat ze dit met de rest van de wereld moeten delen. Door de lichte ochtendnevel geeft het allemaal een extra mystieke aanblik. Plotseling klinken daar dan ineens een paar pulsen van een rosse vleermuis die op hoogte overvliegt. Je kunt hem goed zien. Al gauw volgen er meer. Een mooi slot van een nacht werken.

Onderweg naar huis staan we in de file met de medemens op weg naar werk. We kijken elkaar aan met dezelfde slaap in de ogen. Maar wij gaan lekker naar huis een tukkie doen...

Marcus Bouma

Kort nieuws

Korstmossen

Begraafplaatsen zijn over het algemeen plekken van serene rust.

Toch gaan weinig mensen met plezier naar een begraafplaats door de associatie met rouw en verdriet.

Voor lichenologen (korstmosliefhebbers) ligt dit anders. Een begraafplaats is bij uitstek de plek om korstmossen te vinden die op steen groeien.

Om de soortenrijkdom en onderzoeksstatus van de begraafplaatsen inzichtelijk te maken, heeft onze collega Mathieu Groeneveld een [interactieve kaart](#) gemaakt met daarop (bijna) alle begraafplaatsen in Nederland.

Nieuwe publicatie vleermuizen Gabon

Sinds 2009 voert Adviesbureau E.C.O. logisch vleermuisonderzoek uit in Gabon. Komend voorjaar komt wederom een publicatie uit in het tijdschrift [African Bat Conservation News](#). In deze publicatie wordt melding gemaakt van een nieuwe soort voor Gabon en wordt de noodzaak tot het verzamelen en beschrijven van echolocatie geluiden van vleermuizen als aanvullend determinatiekenmerk onderbouwd.

Sinds kort heeft Adviesbureau E.C.O. Logisch een eigen [Facebook pagina](#)

[Volg ons op LinkedIn](#)